

Anar a peu coix

(ALDC, III, 614. Anar a peu coix)

Al concepte 'amb un peu enlaire sense tocar a terra' correspon majoritàriament la unitat *a peu coix* (var. *a peu coixo* 155, 158, *a coixo* 124, 150, 162, 167, 180, 181, 185, *a coix* 166) i, amb el dim. lexicalitzat, *a peu coixet* (var. *a coixet* 91, 93, 106; *fer (la) coixeta* 86, 89, 104, *coixeta va* 169); *coix*, més que mossarabisme (DECat), creiem, amb Colón (1976), que és un castellanisme primerenc que va substituir els ant. *ranc* i *clop/cloc*; a més, si derivés de COXU, tindriem **cuix*, com COXA ha donat *cuixa*; el mot apareix com a determinant d'altres nuclis: *a cama coixa* (var. *cama-coix* 145, 184), *a cama polsa* 146; *garra coixa* 131; *pota coixa* 135, i com a element repetitiu: *a (la) coix-coix* (var. *de coix en coix* 141, *coix-coixet* 92, *coscoll* 132, 142, forma homonimitzada); *a la cranca* 147 podria partir de (*a la cama*) *ranca* (< *ranc* < germ. RANK) homonimitzat amb *cranca* (*anar cranc* 'anar a la torta, de costat'). Al nucli *peu* pot adjuntar-se un sinònim antic de 'coix': *a peu rancot* (var. ~ *rincot* 10, 14, ~ *rinquet* 4, ~ *ranquet* 11, 90, ~ *ronquet* 15, 16, 19, ~ *roncot* 1, 3, 5, 8, 9, 13, ~ *ranco* 48; ~ *perranquet* 7 < oc.), der. de *ranc* (com l'oc.) amb el suf. dim. -ot (*roncot*), com ho confirmen

els der. en -et (*ranquet*), i *a peu cloc* 32, 37, 42 (ant. *cloc/clop* 'coix'). Poden tenir relació amb *xanca* (< llat. tardà ZANCA, TZANGA 'mena de bota alta'), *aixanga* 152, *xanco* 66, *xanqueta* 102, *ganxeta* 130 (amb metàtesi), *xanclar* 135, *xanqueiar* 108, *sanquellar* 125, *sanquillar* 110, *sanquill* 107, *sanquillo* 109; *xarranca* 45 (var. *xarronquet* 12) està en relació amb aquest joc d'infants (veg. mapa 392).

Altres significants es troben al voltant de la idea de 'saltar': *a salt de garsa* 54, *a saltirons* 30, *saltant* 131, *saltant en una cama* 157. Genera també expressions el mot *peu* com a única extremitat que toca a terra (*amb un peu* 80, *en un peu* 153, *a un peu* 85) o no (*peu enlaire* 95, *a peu angelet* 111), o bé completat amb un determinant sovint opac (*a peu cosso* 85 < sard *cosso* [< *corso*], dit d'una classe de blat molt baix, *a peu figo* 145, *a peu sàliga* 114, *a peu ponsa* 81, *a peu xinxenc* 123); igualment són de motivació obscura *a papansa* 148, *al putgèrrit* 182, *al nèt* 187, *a la quinquella* 128, *a quinquillet* 122.

(*Anar, saltar, caminar*) *a peu coix* és l'única locució normativa des del DG_I, 1932.

